

Styrelsen informerar

- Årsmöte 1 april, Länsstyrelsen i Jönköping, matsalen, Hamngatan 4, Jönköping.
- Vårsmötet i Jönköping den 1-2 april 2014 med temat hållbar stadsutveckling.
- Seminarium om giftfri miljö och cocktaileffekter i Umeå den 8 maj.
- Renare Mark Mälardalen kallar till årsmöte 27 mars.
- NORDROCS 2014 arrangeras på Clarion Sign i Stockholm den 15-18 september. **Läs mer**
- Nu finns Renare Mark också med en grupp på LinkedIn, **gå med du också!**

/MALIN NORIN, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

REDAKTION:

Nyhetsbrev:
Ulrika Larson, 0708-473 475
ulrika.larson@empirikon.se

Hemsida:
Peter Harms-Ringdahl, 08-55918893
peter.harms-ringdahl@empirikon.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Ordförande
Malin Norin, 031-771 50 55
malin.norin@ncc.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola AB
Fabriksgatan 23
891 33 Örnsköldsvik

I år möter Renare Mark våren i Jönköping

240 personer har anmält sig till årets vårmöte i Jönköping som har temat "Hur ska staden växa på ett hållbart sätt". Intresset både för vårmötet och studiebesöket som inleder vårmötet den 1 april har varit mycket stort och alla platser är nu uppbokade. Är du intresserad av att delta vid vårmötet eller studiebesöket vid Södra Munksjöns fabriksområde kan du anmäla intresse för plats om det blir avbokningar. **Läs mer och anmäl intresse för reservplats**

Nätverket har nu fler än 1000 medlemmar och vi firar vår 1000:e medlem Anders Welin, Sweco med en inbjudan till att delta gratis vid middag och seminariet vid vårmötet.

I höst är Renare Mark tillsammans med våra grannländer i Norden värd för en av miljöbranschens stora höjdpunkter, NORDROCS, som arrangeras i Stockholm den 15-18 september. Boka in två dagar med spännande föredrag på Clarion Sign, middag med historiska inslag på Wasa museet på Djurgården samt två dagar med studiebesök vid saneringen i Norra Djurgårdsstaden och spännande short courses. Arrangörgruppen är nu i full gång med att gå igenom fler än 120 abstracts.

Läs mer på www.nordrocs.org

Seminarium om giftfri miljö den 8 maj i Umeå

Hur påverkas vi av de miljögifter som finns i vår vardag – i maten vi äter, leksakerna i barnens rum och de blandningar av kemikalier som finns i mark och grundvatten? Den 8 maj 2014 arrangerar Nätverket Renare Mark en heldag med temat giftfri miljö och cocktaileffekter. Under dagen får vi höra föredrag om komplexa blandningar av föroreningar vid sågverkstomter, hur riskbedömningar av cocktaileffekter utförs m m. **Läs mer här!**

Föreorenade byggnader på tapeten i Uppsala

Den 5 februari hölls ett heldagsseminarium om föreorenade byggnader på Uppsala konsert och kongress. Dagen bjöd på ett smörgåsbord av olika frågeställningar och praktiska exempel inom området föreorenade byggnader. 90 personer var på plats. **Läs mer**

Nätverkets syfte är att vara ett forum för att främja utvecklingen inom efterbehandling av föroreningar i mark och vatten. Målet är att skapa en ökad kontakt mellan olika grupper i samhället som berörs av problematiken driva aktuella frågor och samarbeta med nordiska och europeiska nätverk i seminarier, konferenser och workshops i syfte att främja utvecklingen inom efterbehandling.

Nyheter från Renare Marks avdelningar

Renare Mark Region syd

Årsmöte och seminarium om hur plan- och bygglagen kan användas för att styra exploatering av förorenade områden hölls på Länsstyrelsen i Malmö den 26 februari. **Läs mer om seminariet**

Vid årsmötet valdes Kent Högberg (ÅGAB), som ny ordförande efter Karin som varit med i styrelsen fyra år. Stort tack till Karin Persson för tiden som ordförande.

Renare Mark Region Öst

Den 24 februari hade Renare Mark Öst årsmöte i Länsstyrelsens lokaler i Linköping. Märta Ländell valdes om som ordförande. Elisabeth Omsäter har suttit fyra år i styrelsen och kunde därför inte väljas om, stort tack till Elisabeth för engagemanget i Region Östs styrelse. Markus Gustafsson, från Länsstyrelsen, invaldes som ledamot i styrelsen.

Efter årsmötet höll Sofie Hermansson, SGI, föredrag om IED-direktivet. Sofies presentation finns upplagd på Renare Marks hemsida. Det var god upplutning till årsmötet med 25 personer som deltog.

Renare Mark Region Väst

Nätverket Renare Marks regionalavdelning Väst höll årsmöte den 27 februari på GEAWellTech. I samband med årsmötet hölls ett seminarium och provutrustning visades av GEAWellTech som var värd för årsmötet. Niklas Ander som suttit fyra år i styrelsen avtackades. Stort tack till Niklas för tiden som ordförande.

Renare Mark Region Mälardalen

Renare Marks avdelning i Mälardalen kallar till årsmöte den 27 mars kl 17.00-17.20. Årsmötet kommer att hållas på Tyréns i Stockholm. Efter årsmötet ordnas en after work. Anmäl deltagande till anna.frobergflerlage@tyrens.se senast den 25 mars.

Renare Mark Region Norr

Region Norr bjöd in till årsmöte den 12 februari 2014. Till årsmötet samlades 46 deltagare i Umeå, Luleå och Härnösand och mötet hölls via webben. Efter årsmötet hölls två presentationer om förorenade sediment. Christin Jonasson avtackades efter fyra år som ordförande för Region Norr och Jonas Fagerman på Umeå kommun tillträdde som ny ordförande. Stort tack till Christin för tiden som ordförande! **Läs mer om webinariet**

Renare Marks tematiska avdelning förorenade byggnader

Den tematiska avdelning för förorenade byggnader arrangerade tillsammans med det nationella nätverket ett seminarium om förorenade byggnader i Uppsala den 5 februari. Ca 90 personer deltog. **Läs mer**

Renare Marks tematiska avdelning förorenade sediment

Hösten 2013 hölls ett välbesökt seminarium om studiebesök om förorenade sediment. Håll utkik på nätverkets hemsida efter kommande arrangemang.

Läs mer om vad som händer i nätverket samt se information om de nya styrelserna efter årsmötena för de regionala avdelningarna på www.renaremark.se

Kallelse till årsmöte

**Tid: 1 april kl.17.30-18.30,
Plats: Länsstyrelsen i Jönköping, matsalen, Hamngatan 4, Jönköping**

Nätverket Renare Mark kallar medlemmarna till årsmöte/föreningsstämma

Läs underlag för mötet

Vill du bli koordinator för Renare Mark 2015?

Nu är det dags att utlysa tjänsten som koordinator för 2015. Engagemanget som koordinator pågår max 3 år med 1 års förlängning åt gången. Som koordinator håller du bland annat i seminarieverksamheten på uppdrag av Renare Marks styrelse.

Varje år arrangeras fyra nationella seminarier samt 1 vårmöte. Uppdraget är ca 15 timmar i veckan och arvudet för att vara koordinator är 600 kronor/timmen.

Är du en fena på att nätverka, brinner du för uppgiften att ordna seminarier och är duktig på att organisera? Ja, då kanske du är den personen som nätverket söker!

För mer information kontakta gärna Malin Norin som är ordförande för Nätverket Renare Mark på: malin.norin@ncc.se eller ulrika.larson@empirikon.se (nuvarande koordinator)

Ansökan ska skickas in senast den 12 juni 2014 till Malin Norin på: malin.norin@ncc.se

Nicole workshop

Nicole håller den 15-16 mars en workshop i Berlin med titeln "A European policy framework on contaminated land: Enabling integrated land management and promoting sustainability."

Förorenade byggnader i Uppsala

Åsa Axheden, Länsstyrelsen i Kalmar inledde dagen med att berätta om hur man ur ett myndighetsperspektiv kommunicerar risker. Lunchen intogs på Stationshuset i Uppsala, efter lunchen fick de som ville en guidad tur med Peter Carlsson på området. Foton: Ulrika Larson, NRM/Empirikon Konsult

Nätverket Renare Mark anordnade den 5 februari en hel-dag med temat förorenade byggnader på Uppsala konsert och kongress. Dagen kan liknas lite vid ett smörgåsbord och föredragen bjöd på varierande teman som praktiska exempel på saneringar och provtagningar ur konsulter, beställares och myndigheters perspektiv.

Åsa Axheden, Länsstyrelsen i Kalmar län inledde dagen med att berätta om hur man ur ett myndighetsperspektiv kommunicerar riskerna med förorenade byggnader till problemägare, allmänhet och medier. Några exempel på objekt som Åsa nämnde var bland annat garverier, kvarnar (betning av säd), plantskolor, industriverksamheter och kemtvättar. Några av de frågor som ofta kommunicerades med Länsstyrelsen är markägarnas oro för att värdet ska sjunka och exponeringsrisker. Åsa berättade att det var viktigt att tänka på att informera problemägaren om att inte själv försöka gräva eller åtgärda föroreningarna utan ta hjälp av en konsult eftersom risken finns att föroreningarna sprids mer annars.

Därefter berättade Marie Nilsson på Uppsala kommun om Rosta kvarn. Kvarnen är förorenad med höga halter kvicksilver (190g/kg) i betningsrum efter betning av säd. Undersökningar har utförts och de åtgärder som planeras är att riva trägolvet och dammsuga rummet med en dammsugare försedd med kolfilter. Saneringen kommer inledas inom kort.

Uppsala stationshus som ligger ett stenkast från Uppsala konsert och kongress där seminariet hölls genomgick under åren 2008-2011 en omfattande sanering av hussvamp. I vanliga fall rivs oftast de hus som drabbats av hussvamp men stationshuset i Uppsala är kulturminnesmärkt vilket innebär att det skulle bevaras. Peter Carlsson, ITNomaden, som varit projektledare för saneringen berättade om husets och områdets historik samt hur saneringen genomförts. En sanering av hussvamp går till på liknande sätt som en sanering av asbest.

Efter ett intressant föredrag om stationshuset åt vi lunch i restaurangen som öppnats i stationshuset efter saneringen. Vi var nog många som drog på mungiporna när förrätten, svamptost, serverades.

När lunchen avslutats fanns Peter Carlsson på ITNomaden, på plats utanför stationshuset för att visa området och svara på frågor om saneringen.

Efter en tre-rätters lunch och en guidad promenad för de som ville runt området vid stationshuset var det dags att gå in på hur man mäter klorerade alifater vid ett lågt värde. Hans Dahme från SGS i Tyskland presenterade en metod där man med en dosa (kanister) mäter klorerade lösningsmedel.

Björn Mälarstig på AnaZona berättade om vilka parametrar som påverkar inomhusluft och underströk hur viktigt det är att proverna tas på rätt sätt för att analysresultatet ska bli representativt.

Några fantastiska byggnader i Stockholm är gasklockorna i Hjorthagen som ritades av arkitekten Ferdinand Boberg i början av 1900-talet. Klockorna är förorenade med PAH-er och tungmetaller som bly, arsenik, cyanid och kvicksilver. Gustav Sällberg på Golder Associates höll en presentation om de genomförda provtagningarna och de åtgärder som är planerade.

Som sista föredrag för dagen berättade Jenny Seppas på WSP om avvecklingen av en koppargjuteriverksamhet i området Kopparlunden i Västerås. Sammanlagt sanerades byggnaden på 3060 kg koppar, 16 kg krom, 15 kg nickel, 335 kg zing och 1293 kg tyngre alifater >C16-C35.

Några ämnen som vi planerar att ta upp vid kommande seminarier om förorenade byggnader är bland annat lakning från betong, den ökande problematiken med gifter vid plantskolor och ett tips vi fick under dagen om att anpassa upphandlingsföreskrifter så att de bättre passar sanering av förorenade byggnader mm. Har du tips om vad du vill att vi ska ta upp vid kommande seminarier tar vi tacksamt emot dessa!

Presentationerna från dagen finns upplagda på nätverkets hemsida www.renaremark.se

Ulrika Larson
Koordinator Renare Mark/Empirikon Konsult

Årsmöte i syd

Karin Persson, Länsstyrelsen i Malmö och ordförande för region Syd 2013 berättar om året som gått. Foto: Åsa Andersson, Malmö Stad

Den 26 februari anordnade Renare Mark Syd ett avslutande seminarium på temat - Förorenade områden i plan- och exploateringsprocessen. Ungefär 40 deltagare lyssnade på Erica Nobel och Oskar Frankki från advokatfirman Delphi som pratade om problematiken kring ärenden som rör förorenade områden där både miljöbalken och plan- och bygglagen tillämpas. De tog upp hur frågorna kan hanteras inom ramen för dagens lagstiftning och även de förslag som finns på hur lagstiftningen kan komma att ändras framöver. Jan Holmberg från Malmö Stads fastighetskontor tog upp några aktuella praktiska exempel på exploateringsprojekt i Malmö där markföroreningar har hanterats. **Presentationen finns på hemsidan.**

Efter seminariet hölls årsmöte och följande personer valdes in i styrelsen i regionala avdelningen Syd 2014;

Kent Högberg (ÅGAB), ordförande
Emelie Nyberin (Malmö Stad)
Anneli Palm (Tyréns)
Niklas Persson (VA-teknik & Vattenvård)
Fanny Söderkvist (Länsstyrelsen Skåne)
Mikael Quednau (SYSAV)

Efter årsmötet fortsatte femton personer med en trevlig after work i Malmö. Den gamla styrelsen (utom Mikael som stannar kvar) tackar för sig och önskar nya styrelsen lycka till!

/Karin Persson

Revidering av handbok "Marksanering – om hälsa och säkerhet vid arbete i förorenade områden"

Öppen inbjudan

SGFs Miljögeoteknikkommitté har under lång tid verkat för kunskapsuppbyggnad och höjd kvalitet inom undersökningar av förorenade områden. En del i detta var att för drygt 10 år sedan initiera framtagande av en handbok om hälsa och säkerhet vid arbete i förorenade områden. Projektet drevs i samverkan med arbetsmiljöverket och handboken gavs ut som en publikation från dem. Därefter har mycket hänt i branschen t ex förändringar i arbetsmiljölage i lagstiftningen inom byggnads- och anläggningsarbeten.

SGFs Miljögeoteknikkommitté genomför nu ett projekt med uppdatering och revidering av handboken. Syfte är att dels uppdatera handboken utifrån nu gällande lagstiftning dels utöka delar av materialet exempelvis avseende undersökningar av förorenade områden.

Revideringen finansieras av SGF, Naturvårdsverket, Trafikverket, NCC, JM, Skanska, SBUF och de medverkande företagen.

Remissen är öppen för alla och svar på remissen sänds via e-post till anneli@liljemark.net senast 7 april 2014. Vi önskar att ni samordnar era svar så att endast ett svar sänds in per företag/organisation.

Underlag till remissen finns på **SGFs hemsida**

Årsmöte och webinarium om sediment i Norr

Vid webinariet visades film från frysmuddring vid Akzo Nobels anläggning i Sundsvall. Filmen finns upplagd på Youtube. Länk till film finns på www.renaremark.se

I Härnösand, Umeå och Luleå samlades den 12 februari 46 personer för att delta i Renare Mark Region Norrs årsmöte. I samband med detta hölls också två föreläsningar med den gemensamma nämnaren förorenade sediment.

Irene Hedlund (Länsstyrelsen Väster-norrland, Härnösand) berättade om fiberbanksprojektet, som bl.a. omfattade en kartläggning av de omfattande fiberbankar som ligger kvar i anslutning till många av de pappers- och massaindustrier som fanns i länet sedan början av 1900-talet. Representanter från verksamhetsutövare, kustkommuner och andra myndigheter samt länsstyrelserna i Gävleborg och Östergötland, som hade erfarenheter av liknande problematik, utgjorde en värdefull referensgrupp till projektet. Genom ett samarbete med SGU kunde Länsstyrelsen genomföra en effektiv kartläggning med hydroakustiska metoder. Totalt identifieras 18 områden med fiberrika sediment med en total yta på 14 km². Fiberbankar med mäktigheter på över 6 m hittades vid karteringen. Många miljögifter, bl.a. PCB, DDT och HCB, förekom i höga halter i fibermaterialet, som därmed kan utgöra en betydande föroreningskälla till omgivande vatten. Anmärkningsvärt är att även havsörnsägg från just Väster-norrland innehåller kraftigt förhöjda halter av dessa ämnen. Vidare undersökningar görs för att om möjligt klarlägga om det finns något orsakssamband mellan de höga halterna i fiberbankarna och havsörnsäggen.

I anslutning till Akzo Nobels anläggning i Sundsvall fanns ca 3000 m² kvicksilverförorenade sediment. Där har kemisk industri bedrivits sedan 1941 och föroreningarna är restprodukter från tillverkningen av vinylklorid. Dykare på plats har till och med noterat fritt kvicksilver. Maria Åström (Sweco) berättade om hur frysmuddringen av dessa sediment gick till, och redogjorde också för de viktigaste skillnaderna mellan frysmuddring och gräv-muddring. Grumlingen av vattnet i samband med frysmuddringen i princip var obefintlig. Dessutom innebär frysmuddring att betydligt mindre volymer måste fraktas till deponi. Risken för spill av förorenat material under frakt och hantering reduceras också avsevärt. Även om

Irene Hedlund (Länsstyrelsen Väster-norrland, Härnösand) berättade om fiberbanksprojektet

etableringen på plats är mer omfattande för frysmuddring, kan det åtminstone till viss del kompenseras av den enklare hanteringen av muddermassorna. Frysmuddringen utanför Akzo Nobel i Sundsvall tog totalt 29 arbetsdagar att utföra, men förmodligen finns potential för effektivisering av arbetet med mer samlad erfarenhet. Det finns olika tekniker för att frysa sedimentet: frysplattor, -stavar och -mattor, och därmed också potential att använda metodiken till andra tillämpningar när ostörda prov behöver tas i instabila miljöer.

Elsa Peinerud
Sweco Environment
AB
Kiruna

Det händer i nätverket

- Studiebesök den 1 april vid Södra Munksjöns f.d. fabriksområde.
- Årsmöte i Jönköping 1 april.
- Vårmöte 1-2 april med temat hållbar stadsplanering, Jönköping.
- Årsmöte 27 mars NRM Mälardalen
- Seminarium om giftfri miljö den 8 maj på Folkets hus i Umeå.
- NORDROCS 15-18 sep 2014, läs mer på www.nordrocs.org

Det händer i branschen

- SPT:s branschdagar 12-13 mars, Kista mässan, Stockholm.
- WEBS – Intersol 2014 – March 18 – 20 2014 Lille, France
- Kurs: Laktester – SGI Linköping 19 mars
- ITVA- Altlastensymposium – March 20 – 21 2014 Fulda, Germany
- 2nd Nano Rem Annual Meeting-April 7 – 9 2014 Vienna,
- Battelle – Chlorcon 2014 – May 19 – 22 2014 California

Läs mer på www.renaremark.se